

MAGYAR VEGYIPARI, ENERGIAIPARI ÉS ROKON SZAKMÁKBAN DOLGOZÓK SZAKSZERVEZETI SZÖVETSÉGE

1068 Budapest, Benczúr u.45.

www.vdsz.hu

TÁJÉKOZTATÓ

az Alaptörvény munkavállalókat érintő rendelkezéseiről

Az alkotmánytervezet, Alaptörvény néven az országgyűlés elé 2011. március 14-én került. Az országgyűlés **2011. április 11-én fejezte be** az Alaptörvényhez érkezett módosítási indítványok elfogadását, illetve elvetését, így az eredetileg beadott szöveg és a benyújtott módosítások alapján, ismertetjük a szakszervezeti és a munkavállalói jogok sorsát.

A hatályos Alkotmány 4.§-a kimondja, hogy „*A szakszervezetek és más érdekképviselések védik és képviselik a munkavállalók, a szövetségi tagok és a vállalkozók érdekeit.*” Az Alaptörvényben egyetlen helyen kerül nevesítésre a szakszervezet, és akként, hogy az egyesülési törvény alapján szabadon alakulhat és tevékenykedhet. Az Alkotmánybíróság többször vezette le 4.§-ból azt, hogy a demokratikus jogállam fogalmához nem csupán a jogállami intézményrendszer formális kiépítése, hanem annak normális működtetése is hozzátartozik. A demokratikus jogállam intézményrendszere normális működésének pedig feltétele az is, hogy az állami döntéshozatal mechanizmusában jelentőséget kell tulajdonítani az érdekképviselők véleményformálásának. A szakszervezetek és egyéb érdekképviselői szervek feladatai meghatározásának az Alaptörvényből való kikerülése a társadalmi párbeszéd fontosságát ássa alá.

Az egyesülési jog alkotmányos rögzítése az Alaptörvényben akként történik meg, hogy a szervezet alakítása és az ahhoz való csatlakozás már nem korlátozódik gazdasági és társadalmi érdek érvényre juttatásához.

Az Alaptörvény már nem tartalmazza a munkához való jog kimondását, amely alapjog és a szabadságjogokhoz hasonló védelemben részesül az állami beavatkozások és korlátozások ellen. A korlátozások minősítése persze eltér egymástól; a foglalkozás szabad megválasztása megmaradt az Alaptörvényben, viszont a foglalkozás szabad gyakorlásának kimondása kikerült belőle.

Az Alaptörvény akként rendelkezik, hogy „*lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához.*” A munkavégzési kötelezettség kimondásának ellentmond az, hogy Magyarország csak „*törekszik megteremteni annak feltételeit, hogy minden munkaképes ember, aki dolgozni akar, dolgozhasson.*”

A valamire való törekvés eredménye nem számon kérhető, mert hiányzik belőle a kötelezettségvállalás.

A ma még hatályos Alkotmány tartalmazza azt, hogy „*az egyenlő munkáért mindenkinek, bármilyen megkülönböztetés nélkül, egyenlő bérhez van joga*”, valamint, hogy ennek a jövedelemnek meg kell felelni a végzett munka mennyiségének és minőségének. Az Alaptörvény ezeket a szabályokat már nem tartalmazza, ezáltal sérül a munkavállalók Alkotmányból levezethető megélhetéshez való joga. Az egyenlő munkáért egyenlő bért elvének alaptörvényi elhagyása miatt sérülnek az egyenlő bánásmód követelményeként megfogalmazott nők és férfiak egyenlő bérezéséhez fűzött európai igények is.

Az Alaptörvénnyel ellentétben az 1999. évi C. törvénnyel kihirdetett Európai Szociális Karta többek között a munkához való jogot, a méltányos díjazáshoz való jogot tartalmazza. Ennek felmondása nem egyszerű, így a munkavállalói jogok védelme, ha nem is az Alaptörvényben, de törvényben megvalósul.

A pihenéshez és a biztonságos munkafeltételekhez való jog az Alaptörvényben szerepel, és a munkavállalók méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez való jog reményeink szerint az emberek közötti hátrányos megkülönböztetés tilalmával egyenértékű.

A sztrájkhoz való jog kimondása munkabeszüntetéshez való jog kimondásával történik az Alaptörvényben. Az Alaptörvényben is csak utalás történik a sztrájktörvényre, mint a részletes szabályok hordozójára. A sztrájkjog munkavállalókhöz és szervezeteikhez történő telepítése megegyezik az európai gyakorlattal, mert az Európai Szociális Kartában sem szerepel nevesítve a szakszervezet, hasonlóan a kollektív szerződés kötésének jogához.

A munkavállalók és munkáltatók együttműködésére nem kötelezés található az Alaptörvényben, csak elvárás, de a cél – munkahelyek biztosítása, nemzetgazdaság fenntarthatósága és más közösségi célkora is figyelemmel – megfogalmazásának homályossága miatt értelmezhetetlen.

A szociális jogok területén az Alkotmányhoz képest az Alaptörvény egyértelmű visszalépés. A legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jog a testi és lelki egészség megőrzéséhez való joggá degradálódott, és az intézményrendszer feladata már nem a megvalósítás, hanem a segítség.

Az Alkotmány szociális biztonság mindenkit megillető joga olyan átváltozáson ment keresztül az Alaptörvényben, hogy már csak törekedés van benne a szociális biztonság nyújtására. A szociális intézkedések mértékét az Alaptörvény a társadalmilag hasznos munka végzéséhez köti, nem meghatározva azt, hogy a fogalom mit is kell érteni. A megélhetéshez szükséges ellátást felváltja a törvényben meghatározott támogatás, és kikerült az esetei közül az öregség miatti ellátás.

Ha XIX. cikk (1) és (4) bekezdését összehasonlítjuk, nyilvánvalóvá válik, hogy az az idős, aki önhibájából vagy esetleg azon kívül, nem rendelkezik nyugdíjjal, szociális ellátásra ne is számítsen.

Az Alaptörvény a nyugdíjrendszere vonatkozó rendelkezése egyértelművé teszi a munkavállalók számára, hogy kizárólag az állami és az önkéntes nyugdíj számíthat Magyarországtól segítségre.

Budapest, 2011. április 15.

Összeállította: Óriné dr. Gracza Zsuzsa s.k.